

לקוטי תורה • פרשת קרח • מאמר 3

והנה פרח מטה אהרן כוי ויגמול שקדים

”והנה פרח מטה אהרן” (במדבר יז, כג)

מטה אהרן הוציא שקדים, הפרי שמבשיל במהירות הרבה ביותר, משום שהחסד שנמשך באמצעות אהרן וברכת כהנים מגיע במהירות אל החיים הגשמיים. מקורו ב”ורב חסד” — חסד בלי גבול — ולכן הוא עובר בלי עיכוב את הדין שבכל שלב, המעכב חסדים אחרים.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/korach/3

הנקודה

מטה אהרן הוציא שקדים, הפרי שמבשיל במהירות הרבה ביותר, משום שהחסד שנמשך באמצעות אהרן וברכת כהנים מגיע במהירות אל החיים הגשמיים. מקורו ב"ורב חסד" – חסד בלי גבול – ולכן הוא עובר בלי עיכוב את הדין שבכל שלב, המעכב חסדים אחרים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע הוציא מטה אהרן שקדים? השקד מבשיל בתוך עשרים ואחד יום, מהר יותר מכל פרי אחר, ושמו קשור ל"שקידה", שפירושה מהירות. אהרן, שבשמו נמצאות אותיות "נראה", הביא את האור האלוקי לידי גילוי, ומה שנמשך באמצעותו ירד במהירות. כדי להסביר זאת משיב אדמו"ר הזקן על שאלת התוספות: אם דינו של אדם נקבע בראש השנה, מדוע מתפללים בכל יום על בריאות ופרנסה? החסד שנגזר אז עדיין נמצא למעלה, במלכות דאצילות, ועליו לרדת דרך היכלות רבים בארבעת העולמות עד שיהפוך לחסד גשמי. בכל שלב האדם נידון לפי מעשיו באותו יום, המקטרגים יכולים לטעון נגדו, והחסד עלול להתעכב ולהוסיף רק על תענוגו בגן עדן. החסד שנמשך באמצעות אהרן וברכת הכהנים, הנאמרת "באהבה", עובר בכל העולמות בלי דין כלל, משום שמקורו ב"ורב חסד" ולא ב"חסד עולם" המדוד. נהר גדול סוחף את העצים והעפר שסוכרים פלג קטן; כך חסד זה מסלק את כל הדינים, כמו השפע שנמשך בשבת.

מבנה

- השקדים, אהרן והדין היומי**¹
השקדים מבשילים מהר מכול, ו"שקד" קשור ל"שקידה"; אהרן, ששמו קשור ל"נראה", מגלה את האור וממשיך אותו במהירות למטה. הגזירה השנתית של ראש השנה נשארת למעלה, במלכות דאצילות, ויורדת דרך היכלות ארבעת העולמות רק לאחר דין יומי על מעשי האדם, שהמקטרגים יכולים לעכבו. החסד שנמשך באמצעות אהרן וברכת כהנים עובר בלי דין, ככתוב: "ישלח דברו... ירוץ דברו", ומגיע מיד לילדים ולפרנסה.¹
- שני סוגי חסד**²
שורש המהירות הוא שיש "חסד עולם" ויש "ורב חסד". אהרן ממשיך מ"ורב חסד" – חסד בלי גבול ששום דין אינו יכול לעכב – ואילו מול "חסד עולם" עומד דין.²⁻³
- הנהר הגדול, שבת והשקדים הטובים**³
אפשר לסכור נהר קטן בעזרת עצים ועפר, אך נהר גדול סוחף אותם; כך כל הדינים מסתלקים מפני "ורב חסד". גם בשבת השפע מגיע במהירות, ככתוב: "יום ליום יביע אומר". מהירות ההמשכה של ה' יכולה להיות לרעה או לטובה; השקדים שבמטה אהרן הם לטובה, בדומה ל"גומל חסדים טובים" – האור שהוא טוב ונראה למטה.⁴

מושגים

שקד שקד	אהרן ו"נראה" אהרן / נראה
השקד, המבשיל בתוך עשרים ואחד יום; שמו קשור לשורש של "מהר", כמו ב"מקל שקד" שבירמיהו. במטה אהרן הוא מסמל את מהירות החסד שנמשך באמצעותו.	בשם אהרן נמצאות אותיות "נראה". באמצעות אהרן האור האלוקי מתגלה ונמשך מלמעלה למטה.

"אדם נדון בכל יום" אדם נדון בכל יום

אין מדובר בגזירה חדשה, אלא בבדיקה יומיומית אם החסד שניתן בראש השנה יכול לרדת לחיים הגשמיים לפי מעשיו של האדם באותו יום.

היכלות ארבעת העולמות היכלות דאבי"ע

התחנות שבהן עובר החסד ממלכות דאצילות, היכל אחר היכל, עד שהוא נעשה גשמי; בכל תחנה נידון עניינו של האדם.

חסד עולם חסד עולם

החסד המדוד, שמולו עומד דין שיכול לעכב אותו.

"ורב חסד" ורב חסד

החסד בלי גבול, שממנו נמשך השפע באמצעות אהרן; הוא יורד לפי מידותיו של ה', ושום דין אינו יכול לעצור אותו.

ברכת כהנים ברכת כהנים

ברכת הכהנים, הנאמרת "באהבה", שבאמצעותה החסד העליון מגיע מיד לילדים ולפרנסה, עד לדרגה הנמוכה ביותר.

קטע 1 • 11

השקדים, אהרן והדין היומי

1 והנה פרח¹ מטה אהרן² כוי ויגמול שקדים. להבין למה שקדים (ועי' ברבות ס"פ קרח)³ הנה שקדים הם ממהרים להגמר יותר מכל הפירות ותבואות כמו זית גפן תאנה כוי

"והנה פרח מטה אהרן" וגו', "ויגמול שקדים". יש להבין: מדוע דווקא שקדים? (ועיינו במדרש רבה, בסוף פרשת קורח.) השקדים מבשילים מהר יותר מכל הפירות והתבואות, כגון זיתים, ענבים, תאנים וכו',

לאחר שקורח ערער על הכהונה, מטה אהרן פרח במשך הלילה והניב שקדים בשלים, ובכך הוכח שהכהונה שייכת לו. המאמר שואל מדוע האות בא דווקא באמצעות שקדים, ופותח בעובדה מן הטבע: השקדים מבשילים מהר יותר מפירות אחרים, כגון זיתים, ענבים ותאנים.

שכולם משתהים זמן רב יותר מהשקדים וכמ"ש ברבות סוף קהלת⁴ (קט"ו ב') מה סימנו של שקד זה משעה שהוא מציץ⁵ עד שעה שהוא גומר כ"א יום.⁶

שכן כל אלה מבשילים זמן רב יותר מן השקדים. וכך נאמר במדרש רבה, בסוף קהלת (קט"ו ב'): "מה סימנו של שקד זה? משעה שהוא מציץ עד שעה שהוא גומר — עשרים ואחד יום".

המדרש מציין את סימנו של השקד: רק עשרים ואחד יום חולפים מן הלבוב ועד להבשלה, מהר הרבה יותר מפירות אחרים. מהירות זו היא המפתח למאמר כולו.

וע"כ נקרא שקד שהוא ענין מהירות כמ"ש (בירמיה ס"ז א') מקל שקד⁸ כוי כי שקד אני על דברי לעשותו^{9,10} וזהו רמז על הכהונה.¹¹

ולכן הוא נקרא שקד, מלשון זריזות, כמו שכתוב (בירמיה, פרק א'): "מקל שקד" וגו', "כי שוקד אני על דברי לעשותו". וזהו רמז לכהונה.

המילה העברית "שקד" קשורה לאותו שורש של "שוקד", כלומר ממהר, כפי שהי' משחק במילים בדבריו לירמיהו: מטה השקד שראה רמז לכך שהי' ממהר לקיים את דברו. השם מבטא את מהותו: השקד מסמל זריזות, וזה רומז לפעולתה של הכהונה.

כי הנה אהרן אותיות נראה (עמ"ש מזה בד"ה בהעלותך) שעל ידו היו כל ההתגלות והמשכות האורות מלמעלה למטה. ועמ"ש סד"ה כי עמך מקור חיים באורך¹² נראה אור.

שהרי אותיות השם אהרן הן אותיות המילה "נראה" (ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "בהעלותך"), שכן באמצעותו באו כל גילוי האורות והמשכות מלמעלה למטה. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור".

השם אהרן מורכב מאותן אותיות כמו "נראה", משום שתפקיד הכהן היה להביא את האור האלוקי לידי גילוי ולהמשיכו מלמעלה למטה. בפסוק "באורך נראה אור" מופיעה אותה מילה, ואדמו"ר הזקן מפנה לשני מאמרים נוספים המרחיבים את העניין.

והנה ההמשכות הנמשכים על ידו הם נמשכים מרום המעלות עד למטה במהירות גדולה בלי שום עיכובים כי

והנה ההמשכות הנמשכות באמצעותו יורדות מן הרום העליון ביותר עד למטה במהירות רבה, ללא עיכובים. שכן

כאן מוצג הקשר: מה שאהרן ממשיך יורד מן המדרגות הגבוהות ביותר עד למטה במהירות רבה וללא עיכובים. המילה המסיימת, "שכן", פותחת את ההסבר מדוע יש חשיבות למהירות.

הנה כתוב בבהמ"ז [בברכת המזון] הזן את העולם כולו בטובו כחן בחסד להיות מתהווה מטובו וחסדו העליונים השפעות גשמיים צ"ל ירידת החסד בהשתלשלות מדרגות רבות מאד עד שיתעבה ההשפעה ממנו על חסד גשמי וע"י אהרן

הנה נאמר בברכת המזון: "הזן את העולם כולו בטובו, כחן, בחסד". כדי ששפע גשמי יתהווה מטובו ומחסדו העליונים, חסד זה צריך לרדת דרך השתלשלות של מדרגות רבות מאוד, עד שהשפע שבו מתעבה ונעשה חסד גשמי. ובאמצעות אהרן,

בברכת המזון נאמר שה' זן את העולם "בטובו, כחן, בחסד" — כלומר, מחסד עליון ורוחני. כדי שחסד נעלה כזה יהפוך למזון ולפרנסה גשמיים, עליו לעבור דרך מדרגות רבות עד שהוא "מתעבה" ונעשה למציאות חומרית.

שהוא בחינת נראה אור היינו שיהיה נמשך השפעת החסד במהירות שלא יתעכב בהעולמות וריבוי ההשתלשלות שמוכרח להיות נמשך בהם עד שיומשך ויתגלה למטה כ"א יהיה עובר ונמשך דרך הם במהירות מבלי עכבה בהם.

שהוא בחינת "נראה אור", כלומר, שפע החסד יימשך במהירות ולא יתעכב בעולמות ובריבוי שלבי ההשתלשלות שבהם הוא מוכרח לעבור עד שיומשך ויתגלה למטה; אלא הוא יעבור ויימשך דרכם במהירות, בלי להתעכב בהם.

באמצעות אהרן, שבאמצעותו האור מתגלה, השפע אינו נתקע באף אחת מן התחנות הרבות שבדרכו למטה; הוא עובר דרכן במהירות ומגיע למטה. זוהי המהירות שהשקד מסמל.

(ועיין כה"ג [כהאי גוונא] מענין מהירות בהרמ"ז [בהרב משה זכות] אמור ריש דף צ"ט כו') וע"כ הרמז לזה הוא שקדים כנ"ל.

(ועינינו בעניין דומה של מהירות בהרמ"ז על אמור, בתחילת דף צ"ט, וכו'). ולכן הרמז לכך הוא שקדים, כפי שנאמר לעיל.

אדמו"ר הזקן מוסיף הפניה להרמ"ז, המקובל רבי משה זכות, על פרשת אמור, שבו מובא רעיון דומה בעניין המהירות. בכך הוא מסכם את הנקודה הראשונה: השקדים שעל מטה אהרן רומזים להמשכה המהירה הזאת.

וביאור הענין הנה ידוע הקושיא מהו שמבקשים בכל יום ומתפללים רפאנו ה' ברך עלינו הרי עיקר דינו של¹³ האדם הוא בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים]¹⁴ וכמ"ש קושיא זו בתוספות (פ"ק [פרק קמא] דשבת ד"ב ע"ב ובפ"ק [ובפרק קמא] דר"ה [דראש השנה] דט"ז ע"א).

ביאור העניין: ידועה השאלה, מדוע אנו מבקשים ומתפללים בכל יום: "רפאנו ה'", "ברך עלינו", והרי עיקר דינו של האדם הוא בראש השנה וביום הכיפורים? שאלה זו מובאת בתוספות (פרק ראשון בשבת, דף י"ב ע"ב, ופרק ראשון בראש השנה, דף ט"ז ע"א).

כדי להסביר את העניין לעומק, הוא מעלה שאלה ידועה המופיעה בתוספות: אם דינו של האדם לשנה נקבע בראש השנה וביום הכיפורים, מדוע אנו מתפללים בכל יום בתפילת שמונה עשרה על בריאות ("רפאנו") ועל פרנסה ("ברך עלינו")? התשובה תראה שיש דין נוסף, יומי.

אך הענין כי מה שנכתב ונחתם¹⁵ בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ"פ [ויום הכפורים] היינו שנמשך לו חסד על נפשו והחסד ההוא הנמשך מא"ס ב"ה הוא למעלה עדיין במלי דאצילות שהיא מקור דבי"ע

אלא העניין הוא שמה שנכתב ונחתם בראש השנה וביום הכיפורים פירושו שנמשכת לאדם חסד על נפשו; והחסד הנמשך מאין סוף ברוך הוא עדיין נמצא למעלה, במלכות של עולם האצילות, שהיא המקור של [עולמות] בריאה, יצירה ועשיה.

מה שנכתב לאדם בראש השנה וביום הכיפורים הוא חסד שניתן לנפשו, אך הוא עדיין "למעלה", במלכות של אצילות, הספירה התחתונה בעולם העליון. מלכות דאצילות היא המקור שממנו מתהווים העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה; בדרגה זו החסד עדיין אינו גשמי.

והיינו מ"ש בטובו בחן ובחסד שלו שהוא חסד עליון ב"ה אשר הוא למעלה מעלה ממהות השפעת גשמיים וכנודע מענין ואנכי עפר ואפר¹⁶ שאמר אברהם על חסד ואה"ר [ואהבה רבה] שלו שאין לו דמיון לחסד דאצילות רק

וזהו שנאמר: "בטובו, בחן ובחסד שלו" — החסד שלו עצמו, שהוא חסד עליון ברוך הוא, הנעלה לאין ערוך ממהות ההשפעה הגשמית. וידוע הדבר מהענין של "ואנכי עפר ואפר", שאמר אברהם על חסדו ואהבתו הגדולים, שאין להם כל השוואה לחסד דאצילות, אלא הם רק

בברכת המזון אנו אומרים "בחסד שלו": חסד עליון, אלוקי, הרחוק מכל דבר גשמי. אברהם, שהיה התגלמות החסד, אמר על עצמו "עפר ואפר", מפני שגם חסדו ואהבתו הגדולים אינם נחשבים לעומת החסד דאצילות.

כמו עפר ואפר כוי ולכן כדי שיומשך מחסד שבאצילות השפעות הגשמיות בעשייה כצרכי הנפש בגוף.

כעפר ואפר כוי. לכן, כדי שהשפעות גשמיות בעשייה, לצורכי הנפש שבגוף, יימשכו מן החסד שבאצילות,

הצרכים הגשמיים, הדברים שהנפש זקוקה להם בהיותה בגוף, נמוכים הרבה מן החסד העליון הזה. לכן חסד דאצילות אינו יכול להופיע בעשייה, העולם הגשמי התחתון, בלי תהליך של המשכה, כפי שיוסבר בחלק הבא.

הוא צריך להשתלשל ולירד בהשתלשלות מדרגות רבות בהיכלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] מהיכל להיכל עד שיתעבה להיות חסדו בענינים גשמיים לרפאות החולה ולכרך השנים

החסד צריך להשתלשל ולרדת דרך מדרגות רבות בהיכלות של אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, מהיכל להיכל, עד שיתעבה ויוכל להתבטא בענינים גשמיים: לרפא את החולה ולכרך את השנים.

החסד צריך לרדת דרך ההיכלות הרבים של ארבעת העולמות, בזה אחר זה, עד שהוא מתעבה דיו כדי לקבל צורה גשמית. צורותיו הסופיות הן ריפוי החולים וברכת תבואת השנה — הדברים שאנו מבקשים עליהם בכל יום בתפילת שמונה עשרה.

(ויובן זה ממ"ש במ"א בדי"ה פתח אליהו^{17, 18} גבי אין לך עשב¹⁹ כוי וסד"ה מזוזה מימין²⁰ בענין שלשת אלפים משל²¹ ובד"ה מראיהם ומעשיהם²² כוי. בענין עושה חסד לאלפים²³ ובד"ה קחו מאתכם תרומה).^{24, 25}

(הדבר יובן ממה שנכתב במקום אחר: במאמר המתחיל "פתח אליהו", בעניין "אין לך עשב" כוי; בסוף המאמר המתחיל "מזוזה מימין", בעניין "שלשת אלפים משל"; במאמר המתחיל "מראיהם ומעשיהם" כוי, בעניין "עושה חסד לאלפים"; ובמאמר המתחיל "קחו מאתכם תרומה").

אדמו"ר הזקן מפנה לארבעה מאמרים בתורה אור שמסבירים את העניין ביתר פירוט. אחד עוסק במדרש שלפיו לכל עשב יש כוח שמיימי המכה בו ואומר לו לגדול; האחרים עוסקים ב"שלשת אלפים משל" של שלמה, ב"עושה חסד לאלפים" ובתרומה למשכן.

וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אדם נדון²⁶ בכל יום שהוא נדון לפי מעשיו היום²⁷ האם ראוי וכדאי הוא שירד וימשך החסד עליון הנמשך כבר על נפשו למעלה ברי"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] שיהיה יורד ונמשך ממדרגה למדרגה מהיכל להיכל.

ועל כך אמרו רבותינו ז"ל: "אדם נידון בכל יום" — הוא נידון לפי מעשיו באותו יום, אם הוא ראוי וכדאי שהחסד העליון, שכבר נמשך על נפשו למעלה בראש השנה וביום הכיפורים, ירד וימשך ממדרגה למדרגה, מהיכל להיכל,

כך מתבאר מאמר חז"ל "אדם נידון בכל יום". הדין היומי אינו גזרה חדשה, אלא כחינה אם האדם ראוי, לפי התנהגותו באותו יום, לכך שהחסד שכבר ניתן לנפשו בראש השנה וביום הכיפורים יימשך מטה, מדרגה אחר מדרגה, אל חייו בפועל.

בכדי שיומשך מרוחניות לגשמיות. או שמא אין ראוי האדם לזה ואזי יתעכב ולא ירד למטה רק ישאר למעלה ברוחניות ושם יגיע לו שיוסיפו לו תענוג בגי"ע [בגן עדן] מאחר שנמשך לו החסד.

כדי שיימשך מרוחניות לגשמיות. או שמא אין האדם ראוי לכך, ואז יעוכב החסד ולא ירד למטה, אלא יישאר למעלה, ברוחניות; ושם הוא יגיע לאדם בכך שתענוגו בגן עדן יגדל, מאחר שהחסד נמשך עבורו.

אם האדם ראוי לכך, החסד יורד לעולם הגשמי; ואם לא, הוא נעצר ונשאר בתחום הרוחני. גם אז הוא אינו הולך לאיבוד: מכיוון שהחסד ניתן לאדם, הוא מוסיף לתענוגו בגן עדן.

אבל עכ"ז [עם כל זה] לא יומשך ממנו למטה כלל. (והגם שמה שאמרו אדם נדון בכל יום זהו דברי ר' [רבי] יוסי ור' [ורבי] נתן משא"כ לרבנן מ"מ הא על כרחך גם לר' [לרבי] יוסי ור"נ

ובכל זאת, שום דבר ממנו לא יימשך למטה כלל. (ואף שהאמירה "אדם נדון בכל יום" היא שיטת רבי יוסי ורבי נתן, ואילו לדעת חכמים אין הדבר כך, מכל מקום מוכרחים לומר שגם לדעת רבי יוסי ורבי נתן

ובכל זאת, הדבר אינו מגיע אליו למטה. כאן נפתחת הערת סוגריים ארוכה: בגמרא, האמירה "אדם נדון בכל יום" היא שיטת רבי יוסי (רבי נתן אומר "בכל שעה"), ואילו חכמים שם סוברים שאדם נדון בראש השנה. אדמו"ר הזקן טוען שגם שני התנאים הללו מסכימים שעיקר הדין הוא בראש השנה.

עיקר הדין בר"ה [בראש השנה]²⁸ דאל"כ [דאם לא כן] איך יפרשו הפסוק דכי חק לישראל²⁹ הוא משפט לאלקי³⁰ יעקב דקאי אר"ה [על ראש השנה] וגם מ"ש עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה³¹ שמזה למדו בפ"ק [בפרק קמא] דר"ה [דראש השנה] (דף ח') דר"ה [דראש השנה] הוא ר"ה [ראש השנה] לדין כוי.

עיקר הדין הוא בראש השנה. שאם לא כן, כיצד יסבירו את הפסוק "כי חוק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב", המתייחס לראש השנה, וכן את הכתוב "עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה", שממנו למדו בפרק הראשון של מסכת ראש השנה (דף ח') שראש השנה הוא ראש השנה לדין וכי?

הוא מביא שתי ראיות מן הפסוקים: "כי חוק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב", שהגמרא מחילה על ראש השנה, ו"עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה", שממנו לומדת הגמרא שהדין של השנה מתחיל בראש השנה. אין דעה שיכולה להסביר את הפסוקים האלה בדרך אחרת.

ועוד דאל"כ [דאם לא כן] מה ענין מלכיות זכרונות ושופרות שאומרים בר"ה [בראש השנה]. והמלך המשפט בעשיית [בעשרת ימי תשובה]. ומה יום מיומיים.

ועוד: שאם לא כן, מה עניין מלכיות, זכרונות ושופרות שאומרים בראש השנה, ו"המלך המשפט" בעשרת ימי תשובה? ומה מיוחד יום זה משאר הימים?

ראיה נוספת עולה מן התפילות: מלכיות, זכרונות ושופרות — קטעי המלכות, הזיכרון והשופר שבתפילות ראש השנה — והשינוי ל"המלך המשפט" בתפילת שמונה עשרה בעשרת ימי תשובה. אילו דנו בכל יום באותה מידה, לא היה דבר המיוחד ימים אלה.

א"ו [אלא ודאי] גם ר"י [רבינו יצחק] ור"נ מודים דר"ה [דראש השנה] הוא יום הדין. וכן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ב [פרק ב'] דביצה ד"ז ע"א) מזונותיו של אדם³² קצובין לו מר"ה [מראש השנה] ועד יוהכ"פ [יום הכפורים].

אלא שגם רבי יוסי ורבי נתן מודים שראש השנה הוא יום הדין. וכך גם מאמר חז"ל (פרק ב' במסכת ביצה, דף י"ז ע"א): "מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכיפורים".

אם כן, גם רבי יוסי ורבי נתן מודים שראש השנה הוא יום הדין. דברי הגמרא שמזונותיו של אדם נקבעים מראש השנה ועד יום הכיפורים מצביעים על אותו הדבר (הם מופיעים בכיזה ט"ז ע"א; במקור שלפנינו מצוין דף י"ז ע"א).

משמע דאתי ודאי לכ"ע [לכל עלמין] ואין בזה שום מחלוקת ואעפ"כ [ואף על פי כן] ס"ל [סבירא ליה / סבירא להו] דאדם נדון ג"כ בכל יום

משמע שהדבר מוסכם בוודאות על הכול, ואין בכך שום מחלוקת; ואף על פי כן הם סוברים שאדם נדון גם בכל יום, מאמר זה אינו שנוי במחלוקת, ולכן הוא מוסכם על כל הדעות; ובכל זאת רבי יוסי ורבי נתן אומרים שאדם נדון בכל יום. מכאן ששני הדינים עוסקים בדברים שונים.

והיינו ע"ד שנתבאר וכמ"כ [וכמו כן] גם לרבנן דפליגי אר"י [אמר רבי] יוסי ור"נ הרי גם לדידהו עכצ"ל [על כרחק צריך לומר] דשייך בחינת דין בכל יום

וזהו על דרך מה שנתבאר. וכמו כן, גם לדעת חכמים החולקים על רבי יוסי ורבי נתן, מוכרחים לומר שגם לשיטתם שייך דין בכל יום,

זהו בדיקוק ההבדל שכבר הוסבר: הגזירה השנתית למעלה והדין היומי בשאלה אם היא תימשך למטה. בדומה לכך, גם חכמים החולקים על רבי יוסי ורבי נתן צריכים להודות שיש סוג כלשהו של דין בכל יום.

שהרי מבקשים כל הבקשות בשמו"ע [בשמונה עשרה] אף גם לרבנן כמבואר בגמרא פ"ק [פרק קמא] דשבת (ד"ב ע"א וע"ב) והיינו ג"כ ע"ד שנתבאר וענין המחלוקת שביניהם אין כאן מקומו.

שהרי את כל הבקשות מבקשים בתפילת שמונה עשרה גם לדעת חכמים, כמבואר בגמרא בפרק הראשון של מסכת שבת (דף י"ב ע"א-ע"ב); וגם זה על דרך מה שנתבאר. וענין המחלוקת ביניהם אינו כאן מקומו.

הראיה היא שלכל הדעות אנו מבקשים בכל יום את כל הבקשות שבתפילת שמונה עשרה, דבר שלא היה מובן אילו לא נקבע דבר בכל יום. אדמו"ר הזקן משאיר את מהותה המדויקת של המחלוקת למקום אחר.

וכבר האריך בזה ג"כ בע"מ [בעשרה מאמרות] מאמר חקור דין³³ ח"ב [חלק ב'] פ"א ופרק כ"ו. והנה השפעת חסד זה הוא מתעכב ושוהה עד שנמשך ובא למטה

וכבר האריך בזה גם בעשרה מאמרות, מאמר חקור דין, חלק ב', פרק א' ופרק כ"ו. והנה, השפעת חסד זו מתעכבת ומשתהה עד שהיא נמשכת ובאה למטה,

הוא מוסיף שהספר הקבלי עשרה מאמרות דן בכך בהרחבה, וכאן מסתיימת הערת הסוגריים. כעת הוא חוזר לעניין המרכזי: מכיוון שכל שלב בהשתלשלות כרוך בדין, השפעת החסד מתעכבת ומשתהה בדרכה למטה.

שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא ע"י משפט אם ראוי הוא שימשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו ויש מי שמקטרג לומר שחטא ואינו ראוי לזה

שהרי בכל שלב בירידה מהיכל להיכל יש משפט: האם הוא ראוי לכך שההשפעה תימשך למטה. בוחנים את דינו, ויש מי שמקטרג ואומר שחטא ואינו ראוי לכך.

בכל שלב במעבר מהיכל להיכל בוחנים את דינו של האדם: האם הוא ראוי לכך שההשפעה תמשיך לרדת? ויש מקטרגים הטוענים שחטא ואינו ראוי לכך, והדבר מעכב את ההשפעה.

(וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ברכות וישלח פע"ו ע"פ ויאמר בניהו³⁴ כוי אמן כן יאמר³⁵ והלא כבר נאמר הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה³⁶ אלא אמר הרבה קטגורין יעמדו מכאן ועד גיחון.³⁷ ע"ש)

(וזהו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש רבה, וישלח, פרק ע"ו, על הפסוק ויאמר בניהו וגו': "אמן כן יאמר". והרי כבר נאמר: "הנה בן נולד לך, הוא יהיה איש מנוחה"; אלא אמר: "הרבה קטגורין יעמדו מכאן ועד גיחון". עיין שם.)

המדרש ממחיש זאת: כשדוד מינה את שלמה למלך, בניהו השיב "אמן כן יאמר ה'", אף שה' כבר הבטיח לדוד בן שיהיה "איש מנוחה". הוא התפלל משום שמקטרגים רבים עלולים לקום בין אותו זמן לבין מעיין הגיחון, שם נמשח שלמה. (בפסוק עצמו נאמר "ויען בניהו", כפי שמצוין במהדורת קה"ת.)

אבל כשנמשך האור והשפע ע"י אהרן ומגזעו תחתיו כהנים הנושאים את ידיהם³⁸ ומברכים את העם בברכת כהנים

אבל כשהאור והשפע נמשכים באמצעות אהרן, ולאחריו באמצעות הכוהנים מזרעו, הנושאים את ידיהם ומברכים את העם בברכת כוהנים,

כאן בא הניגוד: השפע הנמשך באמצעות אהרן ולאחריו באמצעות צאצאיו הכוהנים, הנושאים את ידיהם ומברכים את העם בברכת כוהנים.

אזי השפע היא נמשכת במהירות דרך כל העולמות כאין מונע ומעכב ואין מעיינים בדין כלל.

אז השפע נמשך במהירות דרך כל העולמות, בלי דבר שמונע אותו או מעכב אותו, ואין בוחנים את הדין כלל.

השפע עובר במהירות דרך כל העולמות, בלי דבר שיחסום או יעכב אותו, ואין בוחנים את הדין כלל. זו מהירות השקד: ברכת הכוהנים עוקפת את הבדיקה המעכבת השפעות חסד אחרות.

(וע"ד שנתבאר ע"פ ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם כוי שלא שמע שום קטרוג והיינו ע"י כי אהבך³⁹ כוי. וזהו שמברכים הכהנים אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו] לברך את עמו ישראל באהבה.⁴⁰)

(ועל דרך מה שהתבאר על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" וגו': שהוא לא שמע שום קטרוג, והיינו משום "כי אהבך" וגו'. וזהו שהכוהנים מברכים: "אשר קידשנו במצותיו וציונו לברך את עמו ישראל באהבה".)

יש כאן הקבלה: התורה אומרת שה' "לא אבה לשמוע אל בלעם", כלומר לא שמע שום קטרוג, משום "כי אהבך". האהבה מסלקת את המקטרג, ולכן ברכת הכוהנים שלפני ברכת כוהנים מסתיימת במילים "לברך את עמו ישראל באהבה".

ועדי' י"ל [יש לומר] פ"י הפסוק השולח אמרתו⁴¹ ארץ עד מהרה ירוץ דברו. דפ"י השולח הוא כשירוד השפע לאט לאט ובהדרגה ובמתון. אבל עד מהרה ירוץ דברו היינו כשהשפע הולך במהירות ע"ד הנ"ל. ועמ"ש ע"פ זה במ"א.

ועל דרך זה אפשר להסביר את הפסוק "השולח אמרתו ארץ, עד מהרה ירוץ דברו". פירוש "השולח" הוא כשהשפע יורד לאט, מעט מעט ובהדרגה ובמתנות; ואילו "עד מהרה ירוץ דברו" היינו כשהשפע נמשך במהירות, על דרך האמור לעיל. ועיין במה שנתבאר על פסוק זה במקום אחר.

הפסוק "השולח אמרתו ארץ, עד מהרה ירוץ דברו" מתאר שתי דרכים שבהן השפע יכול להגיע. "השולח" פירושו ירידה איטית, הדרגתית ומדודה, ואילו "עד מהרה ירוץ דברו" הוא השפע המהיר שתואר כאן.

ועיין ברכות פ' ואתחנן יש תפלה שנענית לארבעים יום⁴² כוי ויש תפלה שנענית לעשרים יום כוי ויש תפלה שנענית ליום אחד כוי ויש תפלה כוי ע"ש. ועמ"ש במ"א בפ"י מהר קח⁴³ את הלבוש כוי בד"ה עד דלא ידעי⁴⁴ בין⁴⁵ כוי)

ועיין במדרש רבה, פרשת ואתחנן: "יש תפילה שנענית לארבעים יום" וגו', "יש תפילה שנענית לעשרים יום" וגו', "יש תפילה שנענית ליום אחד" וגו', "יש תפילה" וגו'. עיין שם. ועיין במה שנתבאר במקום אחר בפירוש "מהר קח את הלבוש" וגו', במאמר המתחיל "עד דלא ידע בין" וגו'.

המדרש מונה תפילות שנענו לאחר ארבעים יום — תפילתו של משה; לאחר עשרים יום — תפילתו של דניאל; לאחר יום אחד — תפילתו של אליהו; ועוד, ומראה שהתשובות מגיעות בקצבים שונים. אדמו"ר הזקן מפנה גם לדיון בציווי המלך להמן, "מהר קח את הלבוש", במאמר בתורה אור על דברי הפורים "עד דלא ידע בין [ארור המן לברוך מרדכי]".

וזהו ענין ברכת כהנים יברכך ה' וישמרך. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] יברכך בממון כוי יברכך בבנים כוי וישמרך מן המזיקים.^{46,47} כמ"ש ברכות נשא פ"א [פרק י"א].

וזהו עניינה של ברכת כהנים: "יברכך ה' וישמרך". ואמרו רבותינו ז"ל: "יברכך" — בממון וגו'; "יברכך" — בבנים וגו'; "וישמרך" — מן המזיקים, כמו שכתוב במדרש רבה, נשא, פרק י"א.

ברכת כהנים עצמה ממחישה זאת. המדרש מפרש את "יברכך ה' וישמרך" כברכה בממון ובבנים, והגנה מפני נזק; כפי שמבואר בהערה בספר המאמרים מלוקט, ממון ובנים מראים שהשפע מגיע לכל תחומי החיים, וההגנה מפני נזק מראה שהוא מגיע עמוק מאוד, עד למקום שבו נחוצה הגנה.

היינו שנמשך החסד העליון מיד בגשמי להיות הברכה בבני ומזוני יאר ה' פניו היינו הארת פנים ויחונך שנמשך למטה מטה.^{48,49,50,51,52,53}

כלומר, החסד העליון נמשך מיד אל תוך הגשמיות, כך שהברכה תהיה בבנים ובמזונות. "הוי" יאר פניו — זהו הארת פנים; "ויחונך" — שהדבר נמשך למטה מטה.

כלומר, ברכת הכהנים ממשיכה את החסד העליון מיד אל תוך החיים הגשמיים: בנים ומזונות. "הוי" יאר פניו הוא הארת הפנים האלוניות, ו"ויחונך" ממשיך זאת עד למדרגה הנמוכה ביותר.

קטע 2 • 21-3

שני סוגי חסד

2 ואמנם שרש הטעם לזה על היות המשכת החסד שע"י אהרן נמשך במהירות באין מעכב ומונע ההמשכה הוא לפי

אכן, שורש הטעם לכך שהחסד הנמשך באמצעות אהרן נמשך במהירות, בלי דבר המעכב או מונע את המשכתו, הוא לאחר שהראה שהחסד הנמשך באמצעות אהרן מגיע במהירות וללא עיכוב, אדמו"ר הזקן מבאר כעת את שורש הדבר.

כי אית חסד ואית חסד חסד עולם ורב חסד והנה ההמשכה ע"י אהרן הוא מבחינת ורב חסד כנזכר ע"פ בהעלותך.^{54, 55}

שיש חסד ויש חסד: חסד עולם ו"רב חסד". וההמשכה באמצעות אהרן היא מבחינת "רב חסד", כפי שנזכר בפירוש על הפסוק "בהעלותך"

יש שני סוגי חסד: חסד עולם ו"רב חסד" — ביטוי מ"ג מידות הרחמים. ההמשכה באמצעות אהרן היא מבחינת "רב חסד", כפי שביאר אדמו"ר הזקן במאמר על פרשת בהעלותך.

3 וע"פ ועשית בגדי קדש^{56, 57} והוא חסד שבלי גבול שיורד ונמשך ע"פ מדותיו ואין שום בחינת דין שיעכבו כלל.

ועל הפסוק "ועשית בגדי קודש": זהו חסד ללא גבול, שיורד ונמשך בהתאם למידותיו, ואין שום בחינה של דין שיכולה לעכב אותו.

כך מוסבר גם במאמר על הפסוק "ועשית בגדי קודש". "רב חסד" הוא חסד ללא גבול: הוא יורד בהתאם למידותיו של ה' עצמו, ושום כוח של דין אינו יכול לעכב אותו.

משא"כ בחסד עולם יש כנגדו בחינת דין המעכבו⁵⁸ ועמ"ש במ"א ע"פ חסדי⁵⁹ ה' כי לא תמנו.⁶⁰

לעומת זאת, בחסד עולם יש בחינת דין העומדת כנגדו ומעכבת אותו. וראו מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "חסדי הוי' כי לא תמנו".

לעומת זאת, ב"חסד עולם" עומד כנגדו כוח של דין שיכול לעכב אותו, כפי שמוסבר לעיל ביחס לדין היומי. לפי הערות קה"ת, ההסבר על הפסוק "חסדי הוי' כי לא תמנו", שאליו מפנה כאן הטקסט, נמצא באיגרת הקודש, איגרת י' שבתניא.

קטע 3 • 41

הנהר הגדול, שבת והשקדים הטובים

4 והמשל לזה עדיין נהר גדול במאד שהליכת המים הוא בתגבורת גדולה לא יוכלו לעכב הליכת המים.

המשל לכך הוא, למשל, נהר גדול מאוד, שמימיו זורמים בעוצמה רבה ואי אפשר לעכב את זרימתם.

משל לנהר גדול מאוד הזורם בעוצמה כזאת, שאי אפשר לעכב את מימיו.

משא"כ בנהרות שאין גדולים כ"כ [כל כך] מעכבים הליכת והמשכת מימיו ע"י עצים ועפר וכיוצא עד שמעמידין ע"י עליהם בית הטחינה או גשרים.

לעומת זאת, בנהרות שאינם גדולים כל כך אפשר לעכב את זרימת המים והמשכתם באמצעות עצים, עפר וכיוצא בזה, עד שעל גביהם אפשר להקים טחנת קמח או גשרים.

אפשר לעכב נהרות קטנים באמצעות עצים, עפר וכיוצא בזה, עד כדי כך שבני אדם מקימים עליהם טחנת קמח או גשרים. זו המחשה לחסד שהדין יכול לעכב.

אבל בנהר גדול מאד לא יעוכב ע"י מונעים ומעכבים הנ"ל כי אם הלוך ילך כמנהגו וישטוף העצים והעפר המעכבים.

אבל נהר גדול מאוד לא ייעצר בגלל המכשולים והעוכבים האלה; הוא יוסיף לזרום כמנהגו ויסחוף עמו את העצים ואת העפר המעכבים אותו.

נהר גדול מאוד אינו נעצר בגלל מכשולים כאלה; הוא ממשיך לזרום כמנהגו וסוחף אותם.

כך הנמשל בענין המשכה מבחי' רוב חסד הוא הולך ונמשך במרוצה. וכל הדינין מתעברין ומתבטלין מחמתו כו'.

כך גם בנמשל, בהמשכה מבחינת "ורב חסד": היא הולכת ונמשכת במהירות, וכל הדינים חולפים ומתבטלים בגללה וכו'.

כך גם השפע הנמשך מבחינת "ורב חסד": הוא יורד במהירות, וכל כוחות הדין חולפים ומתבטלים לפניו. משום כך הברכה באמצעות אהרן מגיעה בלי עיכוב.

(ועמ"ש במ"א ע"פ יום יביע אומר^{61,62} דפי בזהר תרומה קל"ו ב' יביע כד"א [כמה דאת אמר] מבע אתעבד אוחי לאתנהרא דא מן דא⁶³ לשון מהירות כדמתרגם וחש עתידות למו^{64,65} ומבע דעתיד להון.⁶⁶)

(ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "יום ליום יביע אומר", כפי שמבואר בזהר, תרומה, קלו, ב: "יביע" — כדוגמת "מבע", שנעשה במהירות, כדי שזה יאיר מזה. "מבע" הוא לשון של מהירות, כפי שהתרגום מתרגם "וחיש עתידות למו" — "ומבע דעתיד להון".)

הערת אגב זו קושרת את הדברים לשבת. הוזהר מפרש את "יום ליום יביע אומר" כך שכל מדרגה ממהרת להאיר למדרגה הבאה, וקושר את "יביע" ל"מבע", המילה שהתרגום משתמש בה לפסוק "וחיש עתידות למו".

דהיינו שבשבת נמשך האור והשפע ג"כ במהירות משום דכל דינין מתעברין מינה כוי ע"ש. ועיינ עוד מענין שקדים⁶⁷ בפי שמות (ט"ו ב')⁶⁸ ויובן ע"פ מ"ש (בירמיה ס"י ל"א כ"ח) שיש שקידה למוטב ולטוב.⁶⁹ כלומר, בשבת גם האור והשפע נמשכים במהירות, משום ש"כל הדינים מתעברים ממנה" וכו'; עיינו שם. ועיינו עוד בענין השקדים בפרשת שמות (טו, ב). ויובן על פי מה שנאמר בירמיהו (פרק לא, פסוק כח), שיש שקידה לרעה ושקידה לטובה.

גם בשבת האור והשפע יורדים במהירות, משום שכל הדינים מתעברים ממנה; בסידור, המובא בהערות קה"ת, מוסבר שבימות החול יש עיכובים בהמשכת השפע, ואילו בשבת הוא מגיע במהירות. הוזהר בפרשת שמות אומר שיש שקדים מרים ויש מתוקים. דברי ירמיהו, "כאשר שקדתי עליהם לנתוש... כן אשקוד עליהם לבנות ולנטוע", מלמדים שהשקידה של ה' יכולה להיות לרעה או לטובה.

ועד"ז נאמר כי נכון הדבר מעם האלקים⁷⁰ וממהר האלקים לעשותו והיו שני שבע וגם ההפך וע' בספר מגן דוד⁷¹ באות גימל מזה.

ועל דרך זה נאמר: "כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו" — והיו שנות השובע, וכן גם ההפך. ועיינו בעניין זה בספר מגן דוד, באות גימ"ל.

דוגמה נוספת למהירות האלוקית היא דברי יוסף לפרעה: "כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו". באו שנות השובע, ואחריהן גם ההפך — שנות הרעב. להרחבה מפנה אדמו"ר הזקן לספר מגן דוד, באות גימ"ל.

ושקדים דגבי מטה אהרן ויגמול שקדים⁷² היינו כמאמר אל עליון גומל חסדים טובים⁷³ דפי טובים ע"ד האור כי טוב⁷⁴ אהרן אותיות נראה. שיומשך האור למטה להיות נראה אור.

והשקדים שבמטה אהרן — "ויגמול שקדים" — הם בבחינת המאמר "אל עליון גומל חסדים טובים". פירוש "טובים" הוא על דרך "האור כי טוב". אותיות השם אהרן הן "נראה": שתימשך האור למטה ותהיה אור נראה.

השקדים שבמטה אהרן הם שקדים "לטובה", בדומה לתפילה "אל עליון גומל חסדים טובים"; המילה "גומל" מהדהדת את "ויגמול". "טובים" פירושו האור שעליו נאמר "האור כי טוב". מכיוון שבשם אהרן נמצאות אותיות "נראה", תפקידו להוריד את האור למטה, כך שיראה.

ועמ"ש עוד מענין ברכת כהנים בד"ה ענין משמח חתן (ועי' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פי' שלח דקנ"ח ועוד נודע ששני מיני שפע הם⁷⁵ הם כוי ע"ש):

ועיין במה שנכתב עוד בעניין ברכת כהנים במאמר הפותח במילים "עניין משמח חתן" (ועיין ברמ"ז על פרשת שלח, דף קנ"ח; ועוד ידוע ששני סוגי השפע הם הם וכו', עיין שם).

להרחבה בעניין ברכת כהנים מפנה אדמו"ר הזקן למאמר "משמח חתן". הוא מצטט גם את הרמ"ז על פרשת שלח בעניין שני סוגי שפע; לפי הערות קה"ת, הקטע הזה מבואר בספר המאמרים תרס"ד.

בעבודה

המאמר אינו עוצר כדי להפיק לקח מעשי, אך תשובתו לתוספות כוללת לקח כזה: החסד שנגזר בראש השנה יורד לחיי האדם לפי מעשיו בכל יום, ולכן מתפללים בכל יום על בריאות ופרנסה.

שאלות לשיחה

1. מדוע גזירת ראש השנה אינה מגיעה לחיי האדם מעצמה? מה נקבע בדין היומי?
2. כיצד מראה המאמר שגם רבי יוסי וגם רבי נתן מסכימים שראש השנה הוא יום הדין, ושגם החכמים מקבלים שיש דין בכל יום?
3. מה ההבדל בין "חסד עולם" ל"ורב חסד", וכיצד משל הנהר ממחיש אותו?
4. מדוע מסתיימת ברכת הכהנים במילים "לברך את עמו ישראל באהבה", וכיצד האהבה משתיקה את המקטרג, כמו אצל בלעם?
5. מה מוסיפים השקדים, השם אהרן ("נראה") והביטוי "גומל חסדים טובים" לתיאור החסד שנמשך באמצעות אהרן?

הערות

פסקה 1

1 והנה פרח

ההערה מפנה לביאורו של הצמח צדק למצוות ברכת כוהנים, כמקבילה לנושא המאמר.

הערת קה"ת

ראה גם דרמ"צ מצות ברכת כהנים (קיב, א). ובהנסמן בספר הערכים-חב"ד כרך ב' ע' כה ואילך. ראה להלן ברשימת הכתבי-יד אודות זמן אמירת מאמר זה. כמה ענינים מהמאמר נתבארו בד"ה והנה פרח תשל"ג (סה"מ מלוקט ח"ד ע' רצא ואילך). ראה ד"ה והנה פרח מטה אהרן תשמ"ה כמה ביאורים למאמר זה. לקו"ש חל"ג ע' 196.

2 והנה פרח מטה אהרן

לאחר מרד קורח הניח משה את מטות השבטים באוהל מועד, ומטה אהרן פרח והוציא שקדים בשלים. המאמר שואל מדוע האות הופיע דווקא בצורת שקדים.

Numbers 17:23 במדבר י"ז:כ"ג

וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֱלֵ הָעֵדוּת וַהֲנֶה פֶּרֶחַ מִטֵּה־אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פֶּרֶחַ וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:

And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יז, כג.

3 וע' ברבות ס"פ קרח

ההערה מפנה לשם בקשר למדרש שבסוף פרשת קורח, שאותו מצטט המאמר בעניין השקדים.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תרכ"ז ע' סד.

4 וכמ"ש ברבות סוף קהלת

לפי ההערה, קטע זה מן המאמר הועתק שם בתוספת ביאורים והסברים.

הערת קה"ת

נעתק בסה"מ תרכ"ז ע' סז עם הוספות וביאורים. בלקו"ש חכ"ג ע' 117 מציין שכה"ע ד"ר בירושלמי תענית פ"ד ה"ה. וראה שם הערה 34 ע"ש.

5 משעה שהוא מציץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכות שם: משעת שיניץ.

6 שהוא גומר כ"א יום

התלמוד הירושלמי מביא את אותו שיעור: מרגע שהשקד מוציא את ניצנו ועד שהוא משלים את פריו חולפים עשרים ואחד יום, וקושר זאת ל"מקל

שקד" של ירמיהו. מהדורת קה"ת מציינת את ההקבלה למדרש המצוטט כאן.

Jerusalem Talmud Taanit 4:5 תלמוד ירושלמי תענית ד':ה'

7 כמ"ש בירמ"י סי' א מקל שקד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

וראה מפרשים שם.

8 מקל שקד

ה' מראה לירמיהו "מקל שקד". המאמר מצטט זאת כדי לבאר את משמעות המילה שקד.

Jeremiah 1:11 ירמיהו א':י"א

וַיְהִי דְבַר־יְיָ אֵלַי לֵאמֹר מְהֵאֲתָה רֹאֵה יִרְמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שְׁקָד אָנִי רֹאֶה:

Moreover the word of the L-RD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 כי שקד אני על דברי לעשותו

ההערה מציעה שאדמו"ר הזקן מוסיף את המילים האלה מן הפסוק כדי לרמוז שמהירותו היא מהותו של השקד, שכן שמו של דבר מורה על מהותו.

הערת קה"ת

"ויש לומר שהכוונה בהוספה זו היא לרמוז דהמהירות שבשקדים הוא ענינים וכידוע ששמו של דבר מורה על ענינו" — סה"מ מלוקט שם.

10 כי שקד אני על דברי לעשותו

ה' מסביר את המראה באמצעות משחק מילים: "כי שוקד אני על דברי לעשותו". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות ששקד פירושו מהירות.

Jeremiah 1:12 ירמיהו א':י"ב

וַיֹּאמֶר Havayah אֵלַי הֵיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שָׁקַד אָנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ:

Then said the L-RD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 וזהו רמז על הכהונה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

"כי ההשפעות הנמשכות ע"י אהרן . . הן במהירות.

12 "באורך נראה אורי: זהו שמו של מאמר שהטקסט מפנה אליו, והמילה "נראה" מורכבת מאותן אותיות כמו השם אהרן.

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י'

כִּי־עֵמֶק מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נִרְאֶה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 ידוע הקושיא . . עיקר דינו של אדם הוא ברי"ה

ההערה מונה את המקום הזה בין המקורות העוסקים בשאלה מדוע

מתפללים בכל יום אם הדין הוא בראש השנה.

הערת קה"ת

ראה גם בדרך מצותיך מצות תגלחת מצורע דף קו, א. עטרת ראש בתחלתו פרק ג. קונטרס ומעין מאמר יח. קונטרס חנוך לנער ע' 46 ואילך. לקו"ש ח"ט ע' 375-378. ד"ה והנה פרח מטה אהרן — תשמ"א.

14 בריה ויה"כ

ההערה מפנה לשם בעניין הדין בראש השנה וביום הכיפורים.

Beitzah 15a:1-2 ביצה ט"ו א-א-ב'

אֶלָּא בְּקִשְׁיוֹ, וְכִי הָא דְאָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְרַב יְהוֹשֻעַ: הָאִי נִמְטָא גְמָדָא דְנִרְשָׁא — שְׂרִיָא. אָמַר רַב פֶּפְא: עֲרִדְלִין — אִין בְּהוּ מְשׁוּם כְּלָאִים. אָמַר רַבָּא: הֲנִי צָרְרִי דְפִשְׁטִי — אִין בְּהוּ מְשׁוּם כְּלָאִים, דְּבִזְרִי — יֵשׁ בְּהוּ מְשׁוּם כְּלָאִים. רַב אֲשִׁי אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אִין בְּהוּ מְשׁוּם כְּלָאִים, לְפִי שְׂאִין דְרַךְ חֲמוּם בְּכָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה ביצה טו, א. קונטרס ומעין סוף מאמר יז ואילך.

15 הערת קה"ת מפנה ל Esther 3:12 למילים האלה.

Esther 3:12 אסתר ג:י"ב

וַיִּקְרָאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכְתֹּב כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה הָמֶן אֶל אֲחֻשְׁדָּרְפָּנֵי־הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפָּחוֹת אֲשֶׁר עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם כְּלִשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחֻשׁוּרִשׁ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ:

Then were the king's scribes called in the first month, on the thirteenth day thereof, and there was written, according to all that Haman commanded, unto the king's satraps, and to the governors that were over every province, and to the princes of every people; to every province according to the writing thereof, and to every people after their language; in the name of king Ahasuerus was it written, and it was sealed with the king's ring

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 וכנודע מענין ואנכי עפר ואפר

אברהם, המבקש על סדום, אומר: "ואנכי עפר ואפר". המאמר מפרש זאת כביטוי לתחושתו של אברהם שחסדו שלו אינו משתווה לחסד של אצילות.

Genesis 18:27 בראשית י"ח:כ"ז

וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֵלְתִּי לְדָבָר אֶל־אֲדֹנָי וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְאָפֵר: And Abraham answered and said: 'Behold now, I have taken upon me to speak unto the L-rd, who am but dust and ashes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, כז. אגה"ק סט"ו. וראה סה"מ תש"ג ע' 23. ועוד.

17 בדיה פתח אליהו

המאמר מפנה לשם, לדרשה על "אין לך עשב מלמטה", כדי להבין כיצד החסד מקבל צורה גשמית.

הערת קה"ת

תו"א דף יג, ד ואילך.

18 פתח אליהו

הקטע "פתח אליהו" שבהקדמה לתיקוני זוהר, שעל שמו נקרא מאמר תורה אור שהתקסט מצטט.

Tikkunei Zohar 17a תיקוני זוהר י"ז א

19 אין לך עשב

המדרש אומר שאין עשב מלמטה שאין עליו כוח מלמעלה שמכה בו ואומר לו לגדול. הטקסט מצטט מאמר על כך כדי להראות כיצד החסד מגיע אל הדברים הגשמיים.

Bereshit Rabbah 10:6 בראשית רבה י"ו:

בר סירא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הדא הוא דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגוי. לשון שוטר (שם י). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח. רבי חנינא בר פפא ורי סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר. הדא הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו ועיש על בניה תנחם. רבי תנחום בר חיאיא ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which the physician heals the wound, and with which the pharmacist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is not a single blade of grass that does not have a constellation in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job 38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will ... you tie the chains of

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

20 וסדי"ה מזווה מימין

המאמר מפנה לסוף המאמר הזה, על "שלושת אלפים משל" של שלמה, לעניין ירידת החסד אל הדברים הגשמיים.

הערת קה"ת

תו"א דף מב, ב ואילך.

21 שלמה "דיבר שלושת אלפים משל". הטקסט מפנה לדיון במאמר על פסוק זה.

I Kings 5:12 מלכים א ה':י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשְׁל וַיְהִי שִׁירֵי חֲמִשָּׁה וְאָלָהּ:

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 ובדיה מראיהם ומעשיהם

המאמר מצטט את המאמר הזה, על "עושה חסד לאלפים", באותו עניין.

הערת קה"ת

תו"א דף סט, ג.

23 הערת קה"ת מפנה ל Jeremiah 32:18 למילים האלה.

Jeremiah 32:18 ירמיהו ל"ב:י"ח

עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלָפִים וּמִשְׁלָם עֲוֹן אָבוֹת אֶל־חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר הַיְצָבָאוֹת שְׁמוֹ:

who showest mercy unto thousands, and recompensest the iniquity of the fathers into the bosom of their children after

them; the great, the mighty G-d, the L-RD of hosts is His
;name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 ובדי"ה קחו מאתכם תרומה

האחרון מבין ארבעת המאמרים שהטקסט מצטט בעניין ירידת החסד אל הדברים הגשמיים.

הערת קה"ת

תו"א דף פט, א.

25 קחו מאתכם תרומה

קריאתו של משה להביא תרומה למשכן; אלו מילות הפתיחה של מאמר אחר שאליו מפנה הטקסט.

Exodus 35:5 שמות ל"ה:

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביא את תרומת ה' זהב וקסף ונחשת:

Take ye from among you an offering unto the L-RD, whosoever is of a willing heart, let him bring it, the L-RD'S offering; gold, and silver, and brass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 אדם נידון בכ"י

הגמרא מביאה את הדעה שאדם נידון בראש השנה וגור דינו נחתם ביום הכיפורים; רבי יוסי אומר שאדם נידון בכל יום, ורבי נתן אומר — בכל שעה. המאמר מסביר כיצד משתלבים הדין השנתי והדין היומי.

Rosh Hashanah 16a:6-7 ראש השנה ט"ז א:ר-ז

... הפל נידונין בראש השנה, וגור דין שלהם נחתם כל אחד ואחד בזמנו: בפסח — על התבואה, בעצרת — על פירות האילן, ביום נידונין על המים. ואדם נידון בראש השנה, וגור דין שלו נחתם ביום הכיפורים. רבי יוסי אומר: אדם נידון בכל יום, שנאמר: "ותפקדנו לבקרים". רבי נתן אומר: אדם נידון בכל שעה, שנאמר: "לרגעים תבקננו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ר"ה טז, א.

27 לפי מעשיו היום

ההערה מפנה לשם בעניין הדין היומי לפי מעשיו של האדם באותו יום.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך מצות תגלחת מצורע. קונטרס ומעין מאמר יז ואילך. ובתוספת לעיל בקטע המתחיל: ידוע הקושיא.

28 גם לרי יוסי ור"ג עיקר הדין ברי"ה

שם מסוכמת הדעה השנייה: גם לדעת החכמים החולקים על רבי יוסי יש דין בכל יום, ולכן אומרים מדי יום את הבקשות שבתפילת שמונה עשרה.

הערת קה"ת

"וכן לאידך, שגם לרבנן דפליגי ארי יוסי (רי"ה שם), יש דין בכל יום — שלכן מבקשים בכל יום הבקשות שבשמוע. וראה בארוכה בקונטרס ומעין מאמר כ ואילך. וראה שם מאמר כב בסופו, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. וראה לקו"ש ח"ט ע' 375 ואילך" — סה"מ מלוקט שם הערה 11.

29 כי חק לישראל

"כי חוק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב" — נאמר על החג שבו הלבנה מתכסה. המאמר מביא פסוק זה כהוכחה לכך שראש השנה הוא יום הדין.

Psalms 81:5 תהילים פ"א:ה'

כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב:

.For it is a statute for Israel, an ordinance of the G-d of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פא, ה.

30 הגמרא מזהה את החג "שבו הלבנה מתכסה" כראש השנה, ומביאה פסוק זה. משום כך שום דעה אינה יכולה לחלוק על כך שראש השנה הוא זמן הדין.

Rosh Hashanah 8b:1 ראש השנה ח' ב:א'

שהחודש מתכסה בו — הוי אומר זה ראש השנה. וכתבי: "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

31 מראשית השנה

רב נחמן בר יצחק לומד מן המילים "מראשית השנה" שתשרי הוא ראש השנה לדין: בתחילת השנה נידון מה יהיה בסופה. זו הסוגיה שאליה מפנה הטקסט בפרק הראשון של מסכת ראש השנה.

Rosh Hashanah 8a:16-17 ראש השנה ח' א:ט"ז-י"ז

רב נחמן בר יצחק אומר: לדין, דכתבי: "מראשית השנה ועד אחרית שנה", מראשית השנה נידון מה יהא בסופה. ממאי דתשרי הוא? דכתבי: "תקעו בחודש שופר בפסח ליום חגנו", איזהו חג

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

32 מזונותיו של אדם

32 "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים". הטקסט מצטט זאת מכיצה יז ע"א; הדברים מופיעים בדף טז ע"א, והם מראים שכל הדעות מסכימות שיש דין שנתי.

Beitzah 16a:1-2 כיצח ט"ז א:א-ב'

כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת — פותחין לו, ואם הוסיף — מוסיפין לו. אמר רבי אבהו, מאי קראה: "תקעו בחודש שופר (פסח) ליום חגנו", איזהו חג שהחודש מתכסה בו — הוי אומר זה ראש השנה, וכתבי: "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

33 בע"מ מאמר חקור דין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

!ERROR#

34 ויאמר בניהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א (א, לו) לפנינו אי"ו ועין ולא ויאמר. [כ].

35 ויאמר בניהו כוי אמן כן יאמר

כשדוד ציווה למשוח את שלמה, השיב בניהו: "אמן, כן יאמר הוי". בפסוק נאמר "השיב", ואילו המדרש מצטט "אמר".

I Kings 1:36 מלכים א א:ל"ו

ויצו בניהו כוי יהודע את המלך ויאמר אמן כן יאמר ה' אלקי אדני המלך:

And Benaiah the son of Jehoiada answered the king, and said: 'Amen; so say the L-RD, the G-d of my lord the king

36

הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה

הבטחת ה' לדוד שייולד לו בן, שלמה, והוא יהיה איש מנוחה. המדרש שואל מדוע נזקק בניהו להתפלל על דבר שכבר הובטח.

I Chronicles 22:9 דברי הימים א כ"ב:ט'

הִנֵּה-בֶן נִלְדָּ לְךָ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וְהִנֵּיחוֹתִי לוֹ מִכָּל-אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלָמָה יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם יִשְׁקֹט אֹתוֹ עַל-יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו:

Behold, a son shall be born to thee, who shall be a man of rest; and I will give him rest from all his enemies round about; for his name shall be Solomon, and I will give peace and quietness unto Israel in his days.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37

הרבה קטיגורין יעמדו מכאן ועד גיחון

המדרש משיב שמקטרגים רבים יעמדו בין אותו מקום לבין הגיחון, שם היה עתיד שלמה להימשח. הדברים מובאים כחלק מההסבר שלצדיקים אין ערובה בעולם הזה. המאמר משתמש בכך כדי להראות כיצד קטרוג יכול לעכב טובה שהובטחה.

Bereshit Rabbah 76:2 בראשית רבה ע"ו:ב'

... ויען בניהו בן יהוידע את המלך, ויאמר אמן כן יאמר, והלא כבר נאמר (ד"ה א כב): הנה בן נולד לך, הוא יהיה איש מנוחה, אלא אמר: הרבה קטיגורין יעמדו מכאן ועד גיחון:

Another matter, "Jacob was very frightened and distressed" – Rabbi Yehuda ben Rabbi Ilai said: The fright and the distress are not the same. Rather, he was frightened lest he kill, and distressed lest he be killed. He said: 'If he overcomes me, he will kill me, and if I overcome him, I will kill him.' That is: He was frightened lest he kill, and distressed lest he be killed. He said: 'All these years, he [Esau] has been residing ... in the Land of Israel; say that he comes against

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

38

כהנים הנושאים את ידיהם

המילים כאן מצטטות את Sotah 38a:1. הקטע מופיע למטה.

Sotah 38a:1 סוטה ל"ח א:א'

כְּתִבּוּ, וּבִמְדִינָה כְּבִינוּיָו. בְּמִדִּינָה כֹהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֹגֵד כְּתִפְיָהֶן, וּבִמְקָדָשׁ עַל גִּבֵּי רִאשֵׁיהֶן. חוּץ מִכֶּהן גְּדוּל, שְׂאִינוּ מִגִּבֵּיהֶן אֶת יְדֵיו לְמַעַל מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף כֶּהֱן גְּדוּל מִגִּבֵּיהֶן יִדְּיו לְמַעַל מִן הַצִּיץ. שְׁנָאֵמַר: 'וַיֵּשֶׂא אֶהָרֹן אֶת יְדָיו אֶל הָעֵם וַיִּכְרַכֵּם'.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה לח, א. טושו"ע או"ח סקכ"ח, יב.

39

"ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלקיך". המאמר מפרש זאת כך שה' אינו שומע שום קטרוג, בגלל אהבתו.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

וְלֹא-אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְשָׁמֹעַ אֶל-בִּלְעָם וַיִּהְיֶה לְךָ אֶת-הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 לברך את עמו ישראל באהבה

הגמרא מביאה את הברכה שהכהנים אומרים לפני ברכת כהנים: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציוונו לברך את עמו ישראל באהבה". המאמר מדגיש את המילים האחרונות, "באהבה".

Sotah 39a:5-6 סוטה ל"ט א:ה-ו'

מאי מְבָרַךְ? אָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב חֲסִידָא: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּקִדּוּשְׁתּוֹ שֶׁל אֶהָרֹן וְצִוּוּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה". כִּי עָקַר פְּרָעִיָּה מֵאֵי אֲמֵרָה? יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתִּהְיֶה בְּרָכָה זוֹ שְׂצוּיָתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לֹא יִהְיֶה בָּהּ מִכְשׁוֹל וְעוֹן, וְכִי מִהֲדַר אַפִּיָּה מְצִיבֹנְרָא מֵאֵי אֲמֵרָה? אֲדַבְרֶיָּה רַב חֲסִידָא לְרַב עֲזַרְיָה וְדָרַשׁ: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם עֲשִׂינוּ מַה שְׁצוּרָתָ עֲלֵינוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

41 ועדיין י"ל פי הפסוק השולח אמתו

"השולח אמתו ארץ, עד מהרה ירוץ דברו". המאמר מפרש את שני חלקי הפסוק כמתארים זרימה הדרגתית וזרימה מהירה.

Psalms 147:15 תהילים קמ"ז:ט"ו

השֹׁלֵחַ אֱמָרְתּוֹ אֶרֶץ עַד-מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ:

He sendeth out His commandment upon earth; His word runneth very swiftly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, טו. וראה בד"ה כה תברכו — תשמ"ז.

42 יש תפלה שנענית לארבעים יום

המדרש מונה תפילות שנענו לאחר ארבעים יום (משה), עשרים יום (דניאל), שלושה ימים (יונה), יום אחד (אליהו), בעת רצון (דוד), ואף לפני שנאמרו. הדבר ממחיש את הקצב השונה שבו ברכה יורדת.

Devarim Rabbah 2:17 דברים רבה ב':י"ז

43 המלך מצווה על המן: "מהר קח את הלבוש ואת הסוס", כדי לכבד את מרדכי. הטקסט מפנה לדיון במקום אחר על החיפזון הזה.

Esther 6:10 אסתר ו:י'

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶמָּן מַהֵר קַח אֶת-הַלְבוּשׁ וְאֶת-הַסּוּס כִּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַעֲשֵׂה כוּ לְמַרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל-תִּפְּל דְּבַר מְכַל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

Then the king said to Haman: 'Make haste, and take the apparel and the horse, as thou hast said, and do even so to Mordecai the Jew, that sitteth at the king's gate; let nothing fail of all that thou hast spoken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 בד"ה עד דלא ידעי

שם נדרש "מהר קח את הלבוש ואת הסוס" על דברי חז"ל "זכו — אחישנה": כאשר הגאולה מואצת בזכות תשובתם של ישראל בגלות, הצד האחר נהפך לטוב ונעשה "לבוש"; ואילו אם היא באה "בעתה", הוא מושמד בלבד.

הערת קה"ת

תו"א צה, ד.

45 עד דלא ידעי בין

מאמרו של רבא שלפיו בפורים יש לשנות "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" — מילות הפתיחה של המאמר שאליה מתייחס הטקסט.

Megillah 7b:7-8 מגילה ז' ב:ז-ח'

אָמַר רַבָּא: מִי־חַיִּיב אֵינִישׁ לְכַסּוּמִי בְּפּוּרִיָּא עַד דְּלֹא יֵדַע בֵּין אֲרוּר הָמָן לְבָרוּךְ מְרַדְּכִי. רַבָּה וְרַבִּי זִירָא עֲבָדוּ סְעוּדַת פּוּרִים בְּהַדִּי הַדִּיד. אֵיפְסוּם.

ההמשכה. ובברכת כהנים ב' המעלות (ראה אה"ת נשא ע' ער ואילך, ד"ה כה תברכו תרכ"ו, תרג"ד. ד"ה ארישב"ל תרכ"ט. לקו"ש ח"י ע' 41) — לקו"ש חל"ט ע' 378 הערה 25.

50 יברכך ה' וישמרך

הפסוק הראשון בברכת הכהנים. המאמר מסביר אותו כחסד הנמשך ישירות אל החיים הגשמיים.

Numbers 6:24 במדבר ו':כ"ד

יְבָרְכֶךָ הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁמְרֶךָ;

The L-RD bless thee, and keep thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כד.

51 הערת קה"ת מפנה ל Shabbat 12a למילים האלה.

Shabbat 12a שבת י"ב א

52 הערת קה"ת מפנה Deuteronomy 28:13 למילים האלה.

Deuteronomy 28:13 דברים כ"ח:י"ג

וְנִתְּנָךְ ה' לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רֶגֶל לְמַעַל וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה כִּי־תִשָּׁמַע אֱלֹהִים מִצְוֹתַי וְאֶשְׁרָא אֶגְלִיךָ וְאֶשְׁרָא אֶגְלִיךָ הַיּוֹם לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת:

And the L-RD will make thee the head, and not the tail; and thou shalt be above only, and thou shalt not be beneath; if thou shalt hearken unto the commandments of the L-RD thy G-d, which I command thee this day, to observe and to do; them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 יאר ה' פניו

"יאר הוי" פניו אליך ויחנך", הפסוק השני בברכת הכהנים. המאמר מסביר זאת כהארת פנים הנמשכת עד למדרגה הנמוכה ביותר.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יָאֵר הָאֱלֹהִים פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךְ;

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious; unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

54 ע"פ בהעלותך

העמוד שאליו מפנה ההערה שייך למאמר על בהעלותך המופיע קודם בספר זה. הקטע שם מדבר על החסיד "העושה חסד עם קונו", שעבודו היא למען מי שלמעלה, ומכך מבאר את המילה בהעלותך.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהעלותך ל, א.

55 הערת קה"ת מפנה Numbers 8:1-12:16 למילים האלה.

Numbers 8:1-12:16 במדבר ח':א'-י"ב:ט"ז

פסקה 3

56 וע"פ ועשית בגדי קדש

המאמר שם מסביר שאהרן הוא אחד משבעת הרועים הממשיכים לנשמות ישראל מאור אין סוף; הוא איש חסד והכהן הגדול הממשיך את בחינת האהבה רבה, ולבושיו הם לבושים לאהבה זו.

הערת קה"ת

קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחיה. לשנה, אמר לקה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בחדר החדר. אמר לקה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש גיפסא.

Rava said: One is obligated to become inebriated [with wine] on Purim until he cannot tell the difference between cursed be Haman and blessed be Mordecai. Rabbah and R. Zera joined together in a Purim feast. They became inebriated, and Rabbah arose and cut R. Zera's throat. The next day he prayed on his behalf and revived him. Next year he said: Will the master come and we will have the Purim feast together. He replied: A miracle does not take place on every occasion.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

46 וארז"ל יברכך בממון . . וישמרך מן המזיקים

ההערה שואלת מדוע אדמו"ר הוקן מביא את המדרש הזה, שאומר רק מה נמשך, כהוכחה להחירות. היא משיבה שברכה בעושר ובילדים מלמדת שהשפע מגיע לכל תחומי החיים, וההגנה מפני דברים מזיקים מלמדת שהוא מגיע למקומות נמוכים מאוד, אפילו למקום שבו נדרשת הגנה.

הערת קה"ת

"דלכאורה אינו מובן, הרי בדרשת רז"ל הנ"ל מבואר רק מהי ההמשכה (ברכה בממון ובבנים ושמירה מן המזיקים), ובלקו"ת מביא דרשה זו לענין שההמשכה היא במהירות, ויש לומר הביאור בזה, דיברךך בממון ובבנים מורה על ריבוי ההשפעה שהשפעה היא בכל הענינים דבני חיי ומווני [דיברךך בממון נכלל גם הברכה על חיי, דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב], וענין וישמרך מן המזיקין מורה שההמשכה ההשפעה היא למטה מטה ביותר, אפילו למקום שצריך למשירה מן המזיקין" — סה"מ מלוקט שם ע' רצה.

47 יברכך בממון כוי יברכך בבנים כוי וישמרך מן המזיקים

בין פירושי, המדרש מסביר את "יברכך" ככרחה בעושר ובבנים, ואת "וישמרך" כשמירה מפני המזיקים הסוככים את האדם. המאמר רואה בכך סימנים לכך שהברכה יורדת ישירות אל הגשמיים.

Bamidbar Rabbah 11:5 במדבר רבה י"א:ה'

48 עיני ה"א בה

"עיני הוי" אליך בה תמיד, מראשית השנה ועד אחרית שנה". המאמר מביא פסוק זה כמקור שממנו לומדת הגמרא שהדין מתחיל בראש השנה.

Deuteronomy 11:12 דברים י"א:י"ב

אֶרֶץ אֲשֶׁר־הָאֱלֹהִים דָּרַשׁ אֶתְּהָא תָּמִיד עֵינֵי הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּיךָ מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:

a land which the L-RD thy G-d careth for; the eyes of the L-RD thy G-d are always upon it, from the beginning of the year even unto the end of the year .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, יב.

49 המשכת החסד שע"י אהרן נמשך במהירות באין מעכב ומונע

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: The Tzemach "Tzedek's maamar" כה תברכו" (5626).

הערת קה"ת

"משא"כ בתפלה בכלל — ה"ז בקשה של אדם המתפלל (מלמטה למעלה) לפעול רצון חדש למעלה, ואין ודאות שתתמלא הבקשה, ואילו ברכה (מלמעלה למטה) היא בלשון ציווי (או בלשון הבטחה), שבדאי נמשכת

לקוטי תורה.

הערת קה"ת

"והגם דהתם היינו לדבר עונש, אבל באמת עיקר ענין זה היינו לדבר הטוב להשפעת חיים חן וחסד שיומשך בלי עיכוב כמש"ש [בלקו"ת נה, ג] — אוה"ת סידור ע' קעו. הענין דשקדים מובא בספר השיחות תש"נ כרך-ב ע' 533 בהערה 46 מקשה "דלכאורה מה שייך כאן שקדים למוטב, הרי עבודת אהרן היתה רק בקדושה" ע"ש. "ושקדים דמטה אהרן הם שקדים טובים, דיש לומר, דזה שמביא בהמאמר שיש שקידה למוטב הוא לרמז שבהשקדים טובים דמטה אהרן יש גם מעלת אתהפכא דמוטב לטוב" — סה"מ מלוקט שם ע' רצו. בד"ה והנה פרח מטה אהרן תשמ"ה הקשה למה מביא ענין זה כאן, והרי אין ענינו רק לציין מ"מ בעלמא. ומבאר דענין פרח מטה אהרן הי' אחר מחלוקת קרח, ואז נתברר תוקף כהונת אהרן, כי תכלית השקדים של היפוך הטוב הוא להפכם לטוב, ואז יש בהם מעלה זו דאתהפכא חשוכא לנהורא ע"ש.

70 נכון הדבר מעם האלקים

יוסף אומר לפרעה שכפל חלומו מלמד שהדבר נקבע מאת ה', והוא ממחר לעשותו. המאמר מביא זאת כדוגמה נוספת למהירות אלויות, לטוב ולרע.

Genesis 41:32 בראשית מ"א:ל"ב

וְעַל הַשְּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פְּרָעָה פָּעִמִּים כִּי־נִכּוֹן הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹקִים וּמִמֶּהֱרָ הָאֱלֹקִים לַעֲשׂוֹ:

And for that the dream was doubled unto Pharaoh twice, it is because the thing is established by G-d, and G-d will shortly bring it to pass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מא, לב.

71 בספר מגן דוד

גם ספר מגן דוד נזכר שם.

הערת קה"ת

נוכר גם באוה"ת ויקרא-ג ע' תתז.

72 ויגמול שקדים

הפסוק על מטה אהרן, המצוטט כאן שוב, כדי לקשר בין "ויגמול" — "הבשיל" — ובין "גומלי", "המשפיע חסד", שבתפילה.

Numbers 17:23 במדבר י"ז:כ"ג

וַיְהִי מִמָּחָרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲנֶה פָּרַח מִטֶּהֱאֹהֶרֶן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:

And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 א-ל עליון גומל חסדים טובים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח התפלה.

74 האור כי טוב

"וירא אלקים את האור כי טוב". המאמר משתמש בפסוק כדי להסביר את

ה"טוב" שב"חסדים טובים".

Genesis 1:4 בראשית א:ד'

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאֹר וַיֵּבְרֹךְ אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּבֶן הַחֹשֶׁךְ:

And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the light from the darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ד.

75 ועי' בהרמ"ז פ' שלח . . ששני מיני שפע הם

מובאת ומוסברת שם תורת הרמ"ז בעניין שני סוגי ההמשכה.

הערת קה"ת

מובא ונתבאר בסה"מ תרס"ד ע' קסז.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daf Shevui (CC0); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/korach/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק